

Romi Kaane

Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga

Romi Kaane Ma

Nεε dando dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya denkeleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Faɓin nali fɔɔ Romi taani, manga taana. Nanara, benun Pɔli xa kawandin ba waxatin naxan yi Siriya nun Asi nun Girɛki yamanane yi, denkeleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Pɔli xa fa fala a a xa siga han dunuɗa danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipaja yamanan nin denaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito seɓexi Romi taan denkeleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Pirisila nun Akila konni. A yi waxi a xɔn ma nen, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li denkeleya yamaan munma yi sɔɔ denaxan yi.

Pɔli yi katama Kitabun yireni ito yi nen a xa a yita menna denkeleya muxune ra a tan a xerayaan nakamalima kii naxan yi siya gbetene ye. Kitabun yireni ito Pɔli a kawandi ti kiin nan yebama dangu Kitabun yire gbeteye ra a naxanye seɓe alogo men kaane xa tin a mali feen ma. A tan yeteen bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Faɓin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔɔ Yahudiyane ma siga siya gbetene ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xera Pɔli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiyane nun siya gbetene tagi denkeleya

muxune ye. A gbengbenna, siya gbete muxune na findi denkeleya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiyane sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Pɔli a keddi wuyaxi yi. Kitabun yireni ito yi, Pɔli a falama a a Yesu a fe Xibaru Faɓin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A mɔn a yebama Ala hake kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan denkeleyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiyane fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yate Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi nɔe Alaa falan kale bayo donxen na, a hinanna ne fan lima nen (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbete ne fan na benun Yahudiyane mɔn xa xete a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Faɓin xa siya gbete ne li, e yi dunuɓa yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A rapanna, Pɔli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipɔna yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Faɓin nali men kaane fan ma. A yi Romi kaane xontɔn (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nen na ra.

Pɔli Xibarun Faɓin naxan nalima

¹ N tan Pɔli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikena, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xeraan na, a yi n yeba alogo n xa Alaa falan Xibaru Faɓin nali, n bata ito sebe e ma.

² Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Faɓini ito nan na a nabine falane xɔn e Kitabu Sariɓanxine kui.

³ A dii xemena fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bɔnsɔnni fati benden mabinni,

⁴ Alaa Nii Sariɓanxin mɔn yi a mayita senbeni fa fala a Alaa Dii Xemen nan a ra, bayo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani.

⁵ Ala bata nxu findi xerane ra a hinanni Yesu xinla barakani alogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani.

⁶ E tan fan na muxune ye, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata naxanye xili.

⁷ Awa, e tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mɔn naxanye xili, e yi findi a yama sariɓanxin na, n bata ito sebe e birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔye xunbenla fi e ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸ N barikan nan singe birama Ala xa e birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasoto muxune e denkeleyana fe falama dunuja yiren birin yi.

⁹ Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xemena fe Xibaru Faɓin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana e xɔn ma waxatin birin

¹⁰ n nema Ala maxande waxati yo yi. N na Ala maxadinma, xa a sagoon na a ra, a xa feren fi n ma n siga e konni.

¹¹ Amasoto e to xonla n ma kati, alogo Alaa Nii Sariɓanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu e ma, e yi senben soto

12 alogo en yi en bode ralimaniya en ma denkeleyani.

13 Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma ε xa a kolon, n bata yi kata nun sanja ma wuyaxi, n xa sa ε xɔntɔn koni n mi fεε sɔtɔ. N yi waxi a xɔn ma, n xa denkeleya muxuna ndee sɔtɔ ε konni alo n na a sɔtɔ siya gbεtene ye kii naxan yi.

14 Goronna n xun ma n xa wali birin fεma, Girεkine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene.

15 Nanara, a xɔnla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Fajina senbena

16 N mi yagin Yesu a fe Xibaru Fajin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbεtene ma.

17 Yesu a fe Xibaru Fajin bata tinxinyaan makεnen, Ala naxan fima muxune ma. Na fɔlɔxi denkeleyaan nan ma a rajan denkeleyaan ma, alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xɔn, na nii rakisin sɔtɔma nen.”*

Muxune yalagi fena

18 Ala bata a xɔlɔn makεnen sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxintareyaan ma naxanye jɔndin luxunma tinxintareyani.

19 Amasɔtɔ muxune nɔε naxan kolonje Ala fe yi, e bata na yigbe, bayo Ala bata yi na makεnen e xa.

20 Bayo xabu dunuja da, Ala kejaan naxanye mi toma yeεn na alo a habadan senben nun a Alayana,

---

* **1:17:** Xabakuki 2.4

ne yigβema ki faɲi, bayo muxune e famuma a daala xɔn. Nanara, e mi nɔε e yetε xun mafale.

²¹ Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mɔn mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bɔɲene lu dimini.

²² E bata e yetε yatε xaxilimane ra, koni e findi daxune ra.

²³ E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xɔline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴ Nanara, Ala bata e rabɛɲin e xɔsi feene yi e bɔɲene kunfahi naxanye xɔn, e yi lu e bode fati rayelefuε.

²⁵ E yi Alaa ɲɔndin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kanna Ala yetεen batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶ Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xɔsixine yi. Amasɔtɔ hali e ɲaxanle fan bata e mε e da kiin na, e kafu ɲɔxɔya gbεtεye liga naxanye mi daxa.

²⁷ Xεmεne fan na kii nin, e yi e mε e ɲaxanle kafu ɲɔxɔyaan na, e yi e bode rakunfa. Xεmεn nun xεmεn yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe ɲaxin saranna sɔtɔ.

²⁸ Bayo e to bata tondi Ala kolonɲε, a bata e rabɛɲin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine ligε.

²⁹ E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe ɲaxin nun milen nun ɲaxuna. E lugoxi xɔxɔlɔnyaan nun faxa ti xɔnla nun lantareyaan

nun yanfantenyaan nun marajaxun nun muxu mafalan na.

³⁰ E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe jaxi kɔtɛ nɛnɛne raminima, e murutɛ e bari muxune ma.

³¹ Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkinintarene nan e ra.

³² Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun naxanye feni itoe ligama, ne lan nɛn, e faxa. Hali na, e luma na feene nan ligɛ tun, a mɔn nafan e ma muxu gbɛtɛye fan yi ne liga.

2

Alaa kitina

¹ I findi ndenden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi nɔɛ i yetɛ xun mafalɛ. Amasɔtɔ i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yetɛɛn ne ligama. Nayi, i bata i yetɛɛn fan yalagi.

² En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nɛn muxune ma, naxanye fe sifani itoe ligama.

³ Koni i laxi a ra a i tan minɛ Alaa kitin bun ba, i tan naxan bodene yalagima feene ma i tan yetɛɛn naxanye ligama?

⁴ Hanma i yoxi Alaa nɛma fisamanten gbeen ma ba, e nun a dipana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nɛn a yi i sigati kiin maxɛtɛ ba?

⁵ Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxi i bɔjɛn maxɛtɛ feni. Nanara, i luma Alaa xɔlɔn fari sɛ naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kɛnɛnni waxatin naxan yi.

6 Amasɔtɔ na waxatini, Ala “muxun birin saranma nɛn a kɛwanle ra.”*

7 A habadan nii rakisin fima nɛn muxune ma naxanye na e tunnafan fe faɲin ligadeni e yi binyen nun xunnayerenna nun faxatareyaan fen.

8 Koni a xɔlɔn nun a bɔɲɛ teen kelima nɛn muxune xili ma naxanye e yeɛ yigboma, e tondi ɲɔndin ma, e lu tinxintareyaan bun.

9 Awa, tɔrɔn nun kɔntɔfinle sama nɛn fe ɲaxi rabane birin fari, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbɛtɛne ma.

10 Koni Ala binyen nun xunna kenla nun bɔɲɛ xunbenla fima nɛn fe faɲi rabane ma, fɔlɔ Yahudiyane ma siga siya gbɛtɛne ma.

11 Amasɔtɔ Ala mi muxune rafisama e bode xa.

12 Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nɛn hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nɛn sariyan xɔn.

13 Amasɔtɔ naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kɛnɛnxi koni naxan na sariyan suxu, Ala na nan yatɛxi tinxin muxun na.

14 Awa, siya gbɛtɛn naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxuyaana xɔn, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii.

15 Na a yitama nɛn a sariyan yamarin naxan fixi, na yi seɓɛxi e bɔɲɛn nin. E yeɛ xaxinla fan luma e kawandɛ, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mɔn yi e kɛwanle xun mayɛngɛ waxati gbɛtɛ.

16 A ligama na kii nin Ala na mini muxune

---

* 2:6: A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui.

wundo feene makitideni ləxən naxan yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

¹⁷ Koni i tan naxan a falama a Yahudiyannan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yete matəxəma Ala yi,

¹⁸ i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma.

¹⁹ I laxi a ra fa fala a danxutəne yii rasuxun nan i tan na, e nun kenenna naxan muxune malima dimini,

²⁰ naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karaməxəna, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun jəndin yeteən sətə sariyani.

²¹ Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yete xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama mujan ti, i tan mi mujan tiin ba?

²² I tan naxan tənna dəxəma yalunyaan na, i tan mi yalunyaan ligan ba? Suxurene rapaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba?

²³ I i yete matəxəma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xən!

²⁴ Amasətə, Kitabun naxa, “Ala xinla rayelefuxi siya gbətene ye ε tan nan ma fe ra.”†

²⁵ Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatəxi nən alo siya gbətə banxulantarena.

²⁶ Siya gbətən naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yatə alo Yahudiya sariya suxune ba?

---

† **2:24:** Esayi 52.5

²⁷ Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalagε ba? Amasotō i sariyan kalama, hali a seβexin to i yii.

²⁸ Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kεndε yetεen na. Banxulan feen mi findixi fati bεndεna fe gbansanna ra.

²⁹ Koni muxun findima Yahudiya kεnden na a kui feene nan xōn. Banxulanya kεnden luma muxun bōjεn nin fata Alaa Nii Sarijanxin na. Sariya seβexi mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna sotōma adamadiine ra fō Ala yetεna.

3

¹ Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tōnōn nanse ra?

² Tōnō wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra.

³ Awa, na di, xa denkeleyaan mi muxuna ndee yi, na Alaa tinxinna kalε ba?

⁴ En-εn de! Nōndin kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A seβexi Kitabuni, a naxa, “Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon sotō.”*

⁵ Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima kεnenni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a xōlōn nagodo en ma? N falan tima alo muxune.

⁶ En-εn de! Xa a yi na kii nin nun, Ala nōε dunuḡa makite di?

⁷ Koni na di? Xa Alaa nōndin makeεnema n ma wulen nan xōn, a binyen yi fari sa, nanfera n tan mōn yalagε nayi alo yulubi kanna?

---

* **3:4:** Yaburin 51.6

⁸ Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, “En fe naxin liga alogo a xa yatε fe fajin na?” Wule falana ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne yalagi daxin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

⁹ A di nayi? Nxu tan fisa bonne xa ba? En-εn de! En bata yi a yigβε nun fa fala Yahudiyane nun siya gbεtεne birin yulubin senben bun ma,

¹⁰ alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “Tinxin muxu yo mi na hali keden pe!

¹¹ Muxu yo mi na naxan fe kolon. Muxu yo mi na naxan Ala fenma.

¹² Muxun birin bata kiraan fata. E birin bata lu fufafu. Muxu yo mi a fajin nabama hali muxu keden pe!

¹³ E kεε yinle rabixi alo gaburuna, yanfa falane nan e lenne ma.

E fala xuine xεlε alo koson xεlεna.

¹⁴ E dεεn nafexi dangane nun fala xui xεlεne nan na.

¹⁵ E mafura wuli raminideni.

¹⁶ Gbalon nun kalan nan e kirane xεn.

¹⁷ E mi bεne xunbenla kiraan kolon!

¹⁸ E mi gaxuma Ala yeε ra mumε!”†

¹⁹ Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan

† **3:18:** Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2

bun, alogo birin dεεn xa suxu, dunuᵓa muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yeᵓagi.

²⁰ Nanara, adamadi yo mi yatεxi tinxin muxun na Ala yeε ra yi sariya suxun xɔn, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹ Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini keᵓenni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba.

²² Naxanye birin na denkeleya, Ala ne ratinxinma a yeε ra yi nen denkeleyaan xɔn Yesu yi, Alaa Muxu Sugandixina. Amasɔto tagi raba mi na.

²³ Muxun birin bata yulubin liga. Nanara, e mi Alaa binyen sɔtoxi.

²⁴ Koni Ala muxune kima tinxinni a hinanna nan xɔn, a yi e xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

²⁵ Ala a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na muxune xa naxanye na denkeleya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma e ra a dijan waxatini,

²⁶ koni a bata wa a tinxinna yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a mɔn yi muxune ratinxinᵓe ayi a yeε ra yi naxanye bata denkeleya Yesu ma.

²⁷ Nayi, muxune lan e xa e yeᵓe matɔxo nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yeᵓe matɔxoma na nan na ba? En-εn, na mi a ra, fo e denkeleyana.

²⁸ Amasɔto en bata a to muxun tinxinma Ala yeε ra yi denkeleyaan nan xɔn, hali ba sariya suxun na.

²⁹ Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya

gbetene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbetene fan ma Ala na a ra yati!

³⁰ Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a yee ra yi denkeleyaan xon e nun siya gbetene fan na denkeleya kedenna xon.

³¹ Na bunna neen a en xa sariyan bejin denkeleyani ba? En-en de! En lan nen en yi sariyan yate.

4

Ibrahimisaala

¹ En nanse falama en siyaan benba Ibrahimisaala fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi?

² Xa Ibrahimisaala tinxinje ayi nen Ala yee ra yi a kewanla xon, a yi a yete mataxe nen na yi. Koni a mi noe na lige Ala yetagi!

³ Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, "Ibrahimisaala yi denkeleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa."*

⁴ Muxun naxan na wali, a yi a saranna soto, na mi yatema kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra.

⁵ Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinma, Ala na kanna denkeleyaan yatema nen tinxinna ra.

⁶ Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yatexi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa,

⁷ "Sewan na kanna xa, naxan ma sariya kalane bata mafelu naxan yulubiye bata xafari.

⁸ Sewan na adaman xa,

---

* **4:3:** Dunuja Folon 15.6

Marigin bata diya naxan haken ma.”†

⁹ Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Iburahimaa denkeleyaan yate nen tinxinna ra a xa.

¹⁰ Koni na liga waxatin mundun yi? A bata yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A munma yi banxulan.

¹¹ A banxulanyaan soto nen a tinxinyaan taxam-asenna ra a naxan sotoxi a denkeleyaan xon benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Iburahima yi findi muxune birin benban na naxanye denkeleyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna ra hali e mi banxulanxi.

¹² Naxanye banxulanxi, e mon biraxi nxu benba Iburahima denkeleyaan foxo ra Iburahima yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Iburahima ra.

Ala Iburahima tuli sa naxan na

¹³ Ala yi Iburahima nun a bomsonna tuli sa, a naxa, dunuja findima nen e keen na. Koni a mi na tuli saan sotoxi sariyan xan xon fo a tinxinna denkeleyaan barakani.‡

¹⁴ Xa muxune yi na keen sotoxi sariya suxun nan xon nun, nayi denkeleyaan ton mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan!

¹⁵ Amasoto sariyan nan fama Alaa xolon na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶ Nayi, Ala en tuli saxi denkeleyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Iburahima yixetene birin xa naxanye sariyan sotoxi e nun

† 4:8: Yaburin 32.1-2 ‡ 4:13: A mato Dunuja Folon 12.2-3 nun 17.4-6 nun 22.15-18 kui.

naxanye fan denkeleya alo Iburahima. Iburahima nan en birin benban na,

¹⁷ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “N na i findima nen siya wuyaxine benban na.”§ A tan nan en benban na Ala yee ra yi, Iburahima denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na.

¹⁸ Iburahima denkeleya nen a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi “siya wuyaxine benban na,” alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “I yixetene luma na kii nin.”*

¹⁹ A bata yi jee keme joxondon soto nun, fayida a fati benden yi faxa feni, a jaxanla Saran fan yi findixi gbantan na koni a denkeleyaan tan yi kende.

²⁰ Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkeleyatareyani, koni a denkeleyana a senbe so nen, a yi Ala binya.

²¹ A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen.

²² Nanara, Ala na yate nen tinxinna ra a xa.†

²³ Koni na falan mi sebexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yatexi tinxinna ra a xa.”

²⁴ A mon sebexi en tan nan xa bayo na yatema tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelixi sayani.

²⁵ Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yee ra yi.

---

§ 4:17: Dunuḡa Fəlon 17.5 * 4:18: Dunuḡa Fəlon 15.5 † 4:22: Dunuḡa Fəlon 15.6

5

Tinxinyana fe Ala yεε ra yi

¹ Bayo en bata tinxiηε ayi Ala yεε ra yi denkεleyaan xɔn, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

² A bata en nafa a hinanni denkεleyaan xɔn en naxan yi iki. En yi sεwa Alaa binyen sɔtɔ feen yigin na.

³ En mɔn sεwaxi en ma tɔrɔne ra amasɔtɔ en na a kolon a tɔrɔn fama tunnafanna nan na.

⁴ Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na.

⁵ Na yigin mi en yanfama, amasɔtɔ Ala bata a xanuntenyaan sa en bɔrɛni a Nii Sariɲanxin xɔn ma, a bata naxan fi en ma.

⁶ Amasɔtɔ sɛnbε mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nɛn Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini.

⁷ Fayida muxε mi yi tinηε faxε tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde suse nɛn faxε muxu fajina fe ra.

⁸ Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mɔn yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxa en xa.

⁹ Iki xa en bata tinxiηε ayi Ala yεε ra yi Yesu wunla xɔn ma, a mi sa taganηε en kisε Alaa xɔlɔn ma a barakani.

¹⁰ Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yitɔn a Dii Xεmɛna sayaan xɔn, xa en tagin bata yitɔn nayi, a tagan xun mi na nayi en nakisε Yesu a nii rakisin barakani.

11 Koni a birin mi na ra, en mən sɛwaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini tən iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

12 Nanara, yulubin soxi dunuɲa yi muxu keden peen nan xən ma, sayaan fan yi fa yulubin xən. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasɔtɔ muxun birin bata yulubin liga.

13 Yulubin yi dunuɲa yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatɛma.

14 Koni fɔlɔ En Benba Adama waxatin ma han sa dɔxɔ Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adamaa yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatɔɔn misaala nan na.

15 Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama hakɛn na. Hali muxu wuyaxi to bata sayaan sɔtɔ a tan kedenna hakɛn xən, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xən, Yesu, a Muxu Sugandixina.

16 Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mən mi rajanma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa.

17 Xa sayaan bata nɔɔn sɔtɔ muxu kedenna hakɛn xən, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganɲɛ nɔɔn sɔtɛ Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuɲa yi gidin xən, naxanye Alaa hinan

ɲantaren sɔtɔma e nun a kiseen naxan findixi tinxinna ra.

¹⁸ Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hake kedenna xɔn, kewali tinxinxi kedenni ito fan bata findi tinxinna ra na kiini naxan nii rakisin nafama muxune birin ma.

¹⁹ Amasɔtɔ muxu wuyaxi findixi hake kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xɔn ma, muxu wuyaxi fan natinxinma ayi na kii nin Ala yεε ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰ Sariyan bata fa alogo hake ne xa wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi denaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi mɛnni mɔn.

²¹ Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xɔn ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisini, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

6

Sayaan nun siimayana Yesu xɔn

¹ En nanfe falama? En luyε yulubine ligε ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi?

² En-εn de! En luxi nɛn alo en bata faxa yulubin mabinni, en mɔn luyε en ma dunuɲa yi gidin ligε yulubini di nayi?

³ En mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xɔn ma a sayani?

⁴ Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xɔn ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan

yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuƷa yi gidi nɛnɛni na kiini.

⁵ Amasɔtɔ xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nɛn sayani alo a tan.

⁶ En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxa Yesu xɔn wudin ma, alogo en ma muxuya an naxan yulubini, na xa Ʒan, en yi ba yulubina konyiyani.

⁷ Amasɔtɔ muxun na faxa, a xɔrɔyama nɛn yulubin ma.

⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en bode xɔn ma, en mɔn laxi a ra nayi fa fala en nii rakisin sɔtɔma nɛn en bode xɔn ma.

⁹ Amasɔtɔ en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, a mi fa faxama sɔnɔn, sɛnbɛ mi fa sayaan na a fari sɔnɔn.

¹⁰ Amasɔtɔ a faxa nɛn, a faxa yulubin nan ma fe ra saƷa ma keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa.

¹¹ A na kii nin, ε fan xa ε yɛtɛ yatɛ muxu faxaxine ra yulubin ma, koni ε luxi ε siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin.

¹² Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga ε fati bɛndɛni sɔnɔn naxan faxama, ε lu a waxɔn feene ligɛ.

¹³ ε nama ε fatin yire yo lu yulubini alo yɛngɛ so sena tinxintareyaan xa, koni ε yɛtɛ so Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani. ε fatin yiren birin so Ala nan yii yɛngɛ so seen na tinxinyaan xa.

¹⁴ Na ma, yulubin nama mangayaan liga ε xun na, bayo ε mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

15 Na di nayi? Alan en xa lu yulubin ligε ba, bayo en mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna? En-εn de!

16 Ε mi a kolon ba, ε na ε yεε so muxuna nde yii ε findi a xui suxu konyin na, ε findima na kanna konyin nan na ε naxan xui suxuma? A finde yulubin na, i yi faxa, hanma a finde Ala xuiin suxun na, i yi yate tinxin muxun na.

17 Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na suxu ε bɔɲeni.

18 Ε bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi tinxinyana konyine ra.

19 N dunuɲa misaali ito falama ε xa nɛn alogo ε xa a yεε to hali sɛnbε to mi ε yi. A fɔlɔni nun ε bata yi ε fatin birin findi xɔsi feene konyin na, ε kɛwali ɲaxine yi siga gboε ayi. Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyana konyin na, ε yi sariɲan.

20 Ε yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε mi yi tinxinyaan bun ma nun.

21 Ε feen naxanye liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε tɔnɔn mundun sɔtɔxi ne yi? Ne rapanna findixi sayaan nan na.

22 Koni iki, ε bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. Ε marasariɲanna nan findixi na tɔnɔn na, naxan naɲan findixi habadan nii rakisin na.

23 Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisena, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

7

Denkeleya muxune bata xɔrɔya

¹ Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi.

² A misaala findixi naxanla nan na naxan dɔxi xεmεn xɔn. Na nun a xεmena e bode ra fanni a daxi, koni xa a xεmen faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra.

³ Nanara, xa a dɔxɔ xεmε gbεtε xɔn, a xεmε singen mɔn a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xεmεn faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nɔε dɔxε gbεtε xɔn nεn, na mi findixi yalunyaan na.

⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati bεndεn xɔn ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali fajine kε Ala xa.

⁵ Amasɔtɔ fati bεndεn nafan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin nafan fe naxine yi walima en fatine yi sariyan xɔn alogo naxan en faxama en yi na liga.

⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasɔtɔ en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sarijanxina a kira nεnεn nan xɔn, en mi fa fe fori sebεxine bun.

Sariyan nun hakεna fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yεtεεn nan yulubin na ba? εn-εn de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan kolonma nun.*

---

* **7:7:** A mato Xɔrɔyaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

⁸ Na ma, yulubin yi fεrεn sɔtɔ, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xɔn ma. Amasɔtɔ xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra.

⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kεndε, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa.

¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma.

¹¹ Bayo, yulubin bata fεrεn sɔtɔ yamarin xɔn, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sariɲan, yamarin sariɲan, a tinxin, a fan.

¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? En-εn de! Yulubin nan bata n faxa na se fajin xɔn, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin sεnbε gbeen yi makεnεn yamarin xɔn.

Yulubin yi muxun nɔ

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fataxi Alaa Nii Sariɲanxin nan na, koni fati bεndεn nan n tan na, naxan bata mati a findi yulubina konyin na.

¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasɔtɔ n waxi naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fɔ naxan mi rafan n ma n na nan ligama.

¹⁶ N mi waxi naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nεn fa fala a n bata tin a sariyan fan.

¹⁷ Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi.

¹⁸ Amasɔtɔ n na a kolon a fe fajin mi n tan yi fata n fati bεndεn naxan feene ra, bayo hali fe fajin liga xɔnla n ma, n mi nɔε a ligε.

19 N waxi fe faɗin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe ɗaxin naxan liga feni, n luma na nan lige.

20 Feen naxan liga xali mi n ma, xa n na liga, na bunna neen, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

21 Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe faɗin liga xonla n ma waxatin naxan yi, a fere mi na bayo fe ɗaxina n yi.

22 Anu, n sewaxi Alaa sariyan na n sondonni.

23 Koni n sariya gbete nan toma n fati bendeni naxan n xaxinla sariyan yengema, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan xon ma, naxan walima n fati bendeni.

24 Torɔ muxun nan n na! Nde n xunbama fati bendeni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani?

25 Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati benden nafa feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8

1 Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima.

2 Amasoto, Alaa Nii Sariɗanxina nii rakisin sariyan bata n xarɔya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani.

3 Amasoto sariyan mi yi noe na lige, bayo fati benden nafa feene bata a senben ɗan. Ala nan na liga, a yi a yetena Dii Xemen nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendeni.

⁴ Ala na ligaxi nɛn alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi, en tan naxanye mi fa en fati bɛndɛn nafan feene ligama, koni fɔ Alaa Nii Sariɲanxin nafan feene.

⁵ Awa, naxanye e fati bɛndɛn nafan feene ligama, ne luma e mirɛ na fe sifane nan ma, koni naxanye Alaa Nii Sariɲanxin nafan feene ligama, ne luma e mirɛ Alaa Nii Sariɲanxina feene nan ma.

⁶ Fati bɛndɛn natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sariɲanxin nin, siimayaan nan na ra e nun bɔɲɛ xunbenla.

⁷ Amasɔtɔ fati bɛndɛn natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi nɔɛ i xurɛ Alaa sariyan bun mumɛ!

⁸ Naxanye e fati bɛndɛn nafan feene ligama, ne mi Ala kɛnɛɲɛ mumɛ!

⁹ Koni ɛ tan mi fa ɛ fati bɛndɛn nafan feene ligama fɔ Alaa Nii Sariɲanxin nafan feene, Alaa Nii Sariɲanxin to ɛ yi. Amasɔtɔ xa Alaa Muxu Sugandixina Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kanna ra.

¹⁰ Koni xa Alaa Muxu Sugandixina ɛ tan yi, ɛ fati bɛndɛn bata faxa yulubina fe ra, koni ɛ niina ɛ yi, amasɔtɔ ɛ bata ratinxinɲɛ ayi Ala yɛtagi.

¹¹ Anu, Alaa Niin naxan Yesu rakelixi sayani, xa na lu ɛ yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixi sayani, na mɔn nii rakisin fima nɛn ɛ fati bɛndɛne ma a Nii Sariɲanxin barakani naxan luma ɛ yi.

¹² Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati bɛndɛn tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene liga.

13 Amasətɔ xa ε lu ε fati bænden nafan feene ligε, ε faxama nεn. Koni xa ε fati bænden natane faxa Alaa Nii Sariɲanxin xɔn, ε nii rakisin sətɔma nεn.

14 Alaa Nii Sariɲanxin muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra.

15 Amasətɔ ε Niin naxan sətɔxi, na mi ε findixi gaxun konyin na. Koni a bata ε findi Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, en naxa, “Baba, n fafe!”

16 Alaa Nii Sariɲanxin yetεen sereyaan bama en niin xa, a Alaa diin nan en tan na.

17 En to findixi Alaa diine ra, en fama nεn keen sətɔdeni alo a diine bayo Ala barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin nun a muxune xa, en na sətɔma nεn. Xa en nun Yesu tərɔ en bode xɔn ma, en birin nan a binyen sətɔma nayi.

Binyen naxan fama

18 N bata a kolon a en tərɔn naxan sətɔma iki, e nun binyen naxan fama, ne tagi kuya kati!

19 Bayo daala birin luxi nεn alo a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Ala diine nərɔn sa minima kenenni waxatin naxan yi.

20 Amasətɔ daala lu nεn kobiyaan bun.* A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan a luxi na kiini alogo yigin xa sətɔ,

21 fa fala daala xərɔyama nεn kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa diine xərɔya kendeni.

22 Amasətɔ en na a kolon, xabu a fɔlɔni han waxatini ito yi, a luxi alo daala birin kutunma xɔleni alo ɲaxanla naxan dii barini.

23 Koni daala xa mi keden a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii Sariɲanxin sətɔxi, en

---

* **8:20:** A mato Dunuɲa Fɔlɔn 3.17

fan sɔxɔlexi en bɔɲeni, en Ala mamɛma waxatin naxan yi a en findi a diine ra, a yi en gbindin xunba.

²⁴ Amasɔtɔ en bata kisi na yigin xɔn. Anu, i yigin saxi feen naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xile yigina. En bata yelin naxan sɔtɛ, en fa en xaxili tima na ra di?

²⁵ Koni en munma naxan sɔtɔ, xa en na en yigin sa na fari, en na a mamɛma nɛn tunnafanni.

²⁶ Alaa Nii Sariɲanxina en tan sɛnbɛtare kanne malima na kii kedenna nin. Amasɔtɔ en mi a kolon en lan en xa Ala maxandi naxan ma. Koni Nii Sariɲanxin yetɛna Ala mafanma en xa kutunni naxan mi nɔɛ fale.

²⁷ Ala naxan muxune bɔɲɛ yi feene toma, na a Nii Sariɲanxina miriyaan kolon, amasɔtɔ Alaa Nii Sariɲanxina Ala mafanma a yama sariɲanxin xa alo Ala sagoon kii naxan yi.

²⁸ En na a kolon a Ala feene birin naɲanma a faɲin nan ma a xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini.

²⁹ Amasɔtɔ Ala naxanye sugandi a fɔlɔni, a mɔn bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xɛmɛn maligane ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyɛne yɛ.

³⁰ Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mɔn bata ne xili. A naxanye xilixi, a mɔn bata ne ratinxinɲɛ ayi a yetagi, a mɔn yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹ Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala en xɔn, nde fa kelɛ en xili ma nayi?

³² A tan naxan mi a yetɛna dii xɛmɛn natanga, koni a yi a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin soɛ en yii a Dii Xɛmɛn xɔn?

33 Ala bata muxun naxanye sugandi, nde ne kansunɲε? Ala nan yoon fiin kanna ra.

34 Nde nɔε en yalagε? Muxu yo, bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani, a mɔn tixi Ala yiifanna ma, a Ala mafanma en xa.

35 Nanse en bε Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyani? Tɔrɔn nun kɔntɔfinla ba, hanma bεsɛnɔnyana hanma kamɛna hanma marabɛnna hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra?† Ne sese mi nɔε a ligε.

36 Bayo a sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “E nxu faxama i tan nan ma fe ra fɛriɲɛn gbɛn! E nxu ligama alo yɛxɛɛn naxan faxa daxi a ra!”‡

37 Koni naxan en xanuxi, en nɔɔn sɔtɔma nɛn na xɔn feni itoe birin yi fefe.

38 Amasɔtɔ n na a kolon yati, sayana hanma dunuɲa yi gidina hanma malekane hanma ɲinanne hanma waxatini itoe hanma waxati famatɔne hanma sɛnbɛ kanne

39 hanma naxanye kore xɔnna ma hanma naxanye bɔxɔn bun ma, dalise yo mi na yi naxan en bε Alaa xanuntenyani en naxan sɔtɔxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

9

Ala muxun naxanye sugandixi

1 N xa ɲɔndin fala ε xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sariɲanxini:

2 N sunuxi, n bɔɲɛn mɔn sɔxɔlɛxi waxatin birin.

† 8:35: **Silanfanna:** Sofane yɛngɛso dɛgɛmana. ‡ 8:36: Yaburin 44.23

³ Amasotō, n yi waxi nēn n tan yetēēn nan xa Alaa dangan sotō, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane,

⁴ Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sotō.

⁵ E fataxi Nabi singene bōnsōnne nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶ Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tōnō mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na.

⁷ E to barixi Iburahima bōnsōnni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kēndēne nan na. Amasotō Ala a fala nēn a xa, a naxa, “Naxanye yatēma i bōnsōnna ra, ne minima Isiyaga bōnsōnna nin.”*

⁸ Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra, koni fō Ala Iburahima tuli sa diin naxanye ra, ne nan findixi a dii kēndēne ra.

⁹ Amasotō Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nēn waxati saxini, Saran yi dii xēmēn bari.”†

¹⁰ A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga.

¹¹ Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe fajin liga hanma a naxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi

¹² hali ba e kēwanle ra koni fō a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nēn

---

* **9:7:** Dunuja Fəlon 21.12 † **9:9:** Dunuja Fəlon 18.10-14

xunyena nōon bun ma.”

¹³ A sebexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu rapaxu.”‡

¹⁴ En nanfe falama nayi? Ala tinxintareyaan nan ligaxi nayi ba? En-en de!

¹⁵ Amasōto a bata a fala Musa xa, a naxa, “N hinanɲe naxan na, n hinanma nɛn na ra, n kininkinɲe naxan ma, n kininkininma nɛn na ma.”§

¹⁶ Na mi fataxi muxun waxon feene xan na hanma a kewanle, koni fo Alaa kininkinina.

¹⁷ Amasōto a sebexi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa denaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan na nɛn alogo n xa n senben mayita i tan xon, n xinla yi rali dunuɲa yiren birin yi.”*

¹⁸ Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma ayi nɛn.

Alaa xolon nun a kininkinina

¹⁹ Muxuna nde a falama n xa nɛn, a naxa, “Nanfera Ala mon nxu yalagima? Amasōto nde Alaa fe ragidixin matande?”

²⁰ Nde i tan na naxan Ala matandima? Feɲen nɔe a fale a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki?

²¹ Awa, nōon mi feɲe rafalan yii ba, a feɲe firin nafala feɲe bendɛ kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa?

²² Nayi, Ala yi wa a xolon nun a senben mayita feni, a yi diɲa kati, a ti na muxune bun a xolo naxanye ma, naxanye yi halage.

---

‡ **9:13:** A mato Dunuɲa Folon 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui. § **9:15:** Xorɔyaan 33.19 * **9:17:** Xorɔyaan 9.16

23 A na liga nɛn alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yitɔn a binyen sɔtɔ xinla ma.

24 Na nan en tan na, a naxanye xilixi, keli Yahudiyane yɛ e nun siya gbɛtɛne fan yɛ.

25 Amasɔtɔ a fala nɛn Nabi Hose xa, a naxa,
 “Naxanye mi yi n ma yamaan na,
 n ne xilima nɛn n ma yamana,
 n mi yi naxanye xanuxi,
 n ne xilima nɛn n xanuntenne.”

26 A mɔn sɛbɛxi mɛnni, a naxa,
 “A yi falama e ma dɛnaxan yi,
 ‘N ma yamaan mi ɛ ra,’
 e fa xili bama nɛn mɛnni
 ‘Habadan Alaa diine.’† ”

27 Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra,
 a naxa,
 “Hali Isirayila muxune yi wuya ayi
 alo mɛɲɛnsinna naxan fɔxɔ igen dɛ,
 hali na, e dɔnxɛdin nan tun kisima.

28 Amasɔtɔ Marigina a fe ragidixine rakamalima
 nɛn dunuɲa ma a kiini sa!”‡

29 A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi
 a fɔlɔni, a naxa,
 “Xa Marigina Sɛnbɛn Birin Kanna mi yi en yixɛtɛna
 ndee lu nun,
 en yi luma nɛn nun alo Sodoma taana,
 en liga alo Gomora taana.”§

Isirayila nun Xibaru Faɲina fe

---

† 9:26: Hose 2.1-3 nun 2.25   ‡ 9:28: Esayi 10.22-28   § 9:29:
 Esayi 1.9. A mato Dunuɲa Fɔlɔn 19.23-28 kui.

³⁰ En nanfe falama nayi? Siya gbɛtɛn naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a sɔtɔ dɛnkɛlɛyaan barakani.

³¹ Koni Isirayila kaan naxanye yi sariyan tinxinna fenma, ne mi a sɔtɔma.

³² Na di? Bayo e mi a fenxi dɛnkɛlɛyaan xɔn fɔ e kɛwanle. E yi e sanna radin gɛmɛn na naxan xili, “San nadin gɛmɛna”

³³ Kitabun naxan ma fe fala, a naxa, “A mato, n bata gɛmɛn sa Siyon yi, yamana e sanna radinma gɛmɛn naxan na, e bira. Koni naxan na dɛnkɛlɛya a ma, na kanna mi nimisama.”*

10

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma n bɔɲɛn birin yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa na ra kati!

² N findima nɛn e tan seren na fa fala Alaa fe kunfana e yi, koni e kolontareyani.

³ Ala muxune ratinxinma kii naxan yi a yɛtɛ yɛɛ ra yi, e mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun.

⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na dɛnkɛlɛya a ma, na kanna bata tinxin Ala yɛɛ ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

⁵ Muxune tinxinyaan naxan sɔtɔma sariyan xɔn, Musa bata na fe sɛbɛ, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisɛn sɔtɔma nɛn e xɔn.”*

⁶ Koni tinxinyaan naxan sɔtɔma Ala yɛɛ ra yi dɛnkɛlɛyaan xɔn, na sɛbɛxi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yɛtɛ ma fa fala nde nɔɛ tɛ

* **9:33:** Esayi 28.16   * **10:5:** Saraxaraline 18.5

kore?” Na bunna nɛɛn, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo.

⁷ Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani.

⁸ Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i dɛxɔn ma, a i dɛɛn kui, a i bɔɾɛni,”[†] na nan dɛnkɛleyaan falan na, en naxan nalima iki.

⁹ Xa i i tiyɛ a ra i dɛni fa fala Yesu nan Marigin na, i dɛnkɛleya i bɔɾɛni, a Ala a rakeli nɛn sayani, i kisima nɛn.

¹⁰ Amasɔtɔ muxun dɛnkɛleyama a bɔɾɛn nin, Ala yi a ratinxinɲɛ ayi a yɛɛ ra yi. A yi a ti a ra a dɛni, a kisi.

¹¹ Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Naxan yo na dɛnkɛleya a ma, na mi nimisama.”[‡]

¹² Amasɔtɔ tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbɛtɛne tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na naxan a maxandi muxune birin kima a fon-isireyani.

¹³ Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nɛn.”[§]

¹⁴ Koni e a xilima di, xa e mi dɛnkɛleya a ma? E dɛnkɛleyama di, xa e munma a fe mɛ? E na mɛma di, xa muxɛ mi kawandin ba e xa?

¹⁵ Na kawandin bama di, xa xɛrane mi rasiga? A sebɛxi Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xɛra faɲi yibane faan lanxi han!”^{*}

¹⁶ Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Faɲin suxi. Amasɔtɔ, Nabi Esayi a fala nɛn, a naxa, “Marigina, nde laxi nxɔ falan na?”[†]

[†] **10:8:** A mato Sariyane 30.12-14 kui.   [‡] **10:11:** Esayi 28.16

[§] **10:13:** Yowɛli 3.5   ^{*} **10:15:** Esayi 52.7   [†] **10:16:** Esayi 53.1

17 Anu, denkeleyaan fama Alaa falan meen nan xon ma. Alaa falan fan mema Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xon.

18 Koni n xa maxodinna ti: E mi a fe mexi ba? En-en, e bata a me! Kitabun naxa,

“E fala xuiin boxon birin li nen.

E falane yi siga han dunuja danna.”‡

19 Awa, n mon xa maxodinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na e raxoxolonma ayi nen muxune xon yama fadin mi naxanye ra. N yi e raxolo siya xaxilitaren xon.”§

20 Esayi yi susu Alaa falani ito tiye, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxodinma, n bata n yete yita ne ra.”*

21 Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutexine ma ferijen ghen!”†

11

Alaa kininkininna Isirayila ma

1 N xa maxodinni ito ti: Ala bata a me a yamaan na ba? En-en de! Amasoto Isirayila kaan nan n tan yeteen na, Ibrahima yixetena nde Bunyamin bomsanni.

2 Ala yamaan naxan sugandi a yete xa a foloni a mi ne rabejinxi. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui denaxan yi, e mi menna kolon ba? A naxa,

---

‡ 10:18: Yaburin 19.5 § 10:19: Sariyane 32.21 * 10:20: Esayi 65.1 † 10:21: Esayi 65.2

3 “Marigina, e bata i ya nabine faxes, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mən kataxi n fan faxes feen na.”*

4 Ala a yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofere ramara n yete xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali suxuren bun ma.”†

5 A mən na kii nin iki, Alaa yama dənxen luxi naxanye sugandixi hinanna xən waxatini ito yi.

6 Xa a ligaxi hinanna nan xən, muxune kewanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

7 Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e sɔbɛɛn na, e mi na sɔtɔxi. Koni fɔ Ala naxanye sugandixi ne nan a sɔtɔxi. A dənɛne tondixi nɛn

8 alo a sɛbɛxi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xɔdɛɛn fi e ma, e nun yɛɛn naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mɛma han to.”‡

9 Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala xa e naxanaxane findi e suxu fɛɛn na e nun luti ratixin na e yɛɛ ra naxan e rabirama, e hakene yi saran e ra.

10 E yɛɛne xa rafɔɔ ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!”§

11 N na ε maxɔdinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nɛn ba habadan? ɛn-ɛn de! Koni e to sin hakeni, siya gbɛtɛne yi kisi feen sɔtɔ alogo xɔxɔlɔnyaan xa Isirayila kaane suxu.

12 Anu, xa Yahudiyane haken findi hɛri gbeen na dunuɔa muxune xa, xa e bɔnɔn findi hɛrin na siya

---

* **11:3:** Mangane Singen 19.10 nun 19.14 † **11:4:** Mangane Singen 19.18 ‡ **11:8:** A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui. § **11:10:** Yaburin 69.23-24

gbetene xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi herin nafε nayi ba?

¹³ N falan tima ε tan siya gbetene nan xa iki. N bata findi xeraan na siya gbetene xa. N sewaxi na wanla ra bayo,

¹⁴ yanyina nde, n xoxolɔnyaan nasoma nen n bɔnsɔnna muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi.

¹⁵ Amasɔtɔ Isirayila kaane ramexi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunuɔna muxune tagini tɔn, nanse fa ligama nayi, xa e mɔn so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

¹⁶ Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bɔnbɔxi e bode xɔn, ne fan sariɔan.* Xa wudin salenna sariɔan, a yiine fan luma na kii nin.

¹⁷ Koni xa a yiina ndee sege wudi binla ma, i tan siya gbeten naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen sɔtε,

¹⁸ i nama i yetε yite na wudi yii segeɣine ma. Xa i na liga, i nama jinan fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

¹⁹ Koni waxatina nde i tan a falama nen, i naxa, “Wudi yiine segeɣi nen alogo n tan xa ti e funfuni.”

²⁰ Nɔndin na a ra, e segeɣi nen masɔtɔ e denkeleyatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni denkeleyaan xɔn. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma.

²¹ Amasɔtɔ, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama.

---

* **11:16:** A mato Yatene 15.19-21 kui.

²² Nayi, en na en miri Alaa nɛmaan nun a yɛ xɔdɛxɛn ma. Naxanye tantanxi, a xɔdɔxɔ ne ma, koni a nɛmaan fan i tan na, koni fɔ i xa lu a nɛmaan bun nɛn, xanamu, a i fan sɛgɛma a binla ma nɛn alo wudi yiina.

²³ Xa Yahudiyane mi lu e dɛnkɛlɛyatareyani, e mɔn tugunma nɛn e tiden na. Amasɔtɔ Ala nɔɛ e raxɛtɛ nɛn e funfuni.

²⁴ Bayo, xa i tan siya gbɛtɛn ligaxi nɛn alo burrunna Oliwi wudi yiin naxan yi sɛgɛxi a binla ma, i yi tugun taa kui Oliwi wudi kɛndɛn na hali i da kii mi yi a ra, nayi Yahudiyani yɛtɛn naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kɛndɛn yiine, Ala taganɲɛ ne tiyɛ e yɛtɛ binla ma e funfune yi ba?

Isirayila birin kisima nɛn

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni ɛ ra, alogo ɛ nama ɛ yɛtɛ yatɛ fekolonne ra: Isirayila yamaan fɔxɔ kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi dɛfexin yi so.

²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nɛn alo a sɛbɛxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Xunbaan kelima nɛn Siyon yi, a Ala kolontareyaan birin ɲan Yaxuba bɔnsɔnni.

²⁷ N na e yulubin ba e ma waxatin naxan yi, n layirin xidima na nan na e xa.”†

²⁸ Yahudiyane bata findi Ala yaxune ra alogo ɛ tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin sɔtɔ. Koni Ala rafan yama sugandixin mɔn e ra e benba nabi singene fe ra.

²⁹ Amasɔtɔ Alaa kiseene nun maragidin mi kalama.

---

† **11:27:** Esayi 59.20-21

³⁰ Ɛ tan siya gbɛtɛne, ɛ munma yi Alaa falan suxu a singeni, koni ɛ bata Ala kininkininna sɔtɔ iki amasɔtɔ Yahudiyane mi Alaa falan suxi.

³¹ Na kiini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin suxuma alogo ɛ tan siya gbɛtɛne kininkininna naxan sɔtɔxi, e fan xa na sɔtɔ ɛ tan siya gbɛtɛne sabun na.

³² Ala bata muxun birin findi kasorasane ra e fala suxutareyaan xɔn alogo a xa kininkinin e birin ma.

Ala xa tantun

³³ Alaa fonisireyaan nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! Nde nɔɛ Alaa fe ragidixine famunɲɛ? Nde nɔɛ a feene famunɲɛ?

³⁴ A seɓɛxi Kitabuni, a naxa,
“Nde Marigina miriyane kolon? Nde nɔɛ finde a kawandi muxun na?‡

³⁵ Nde nɔɛ Ala dolɛ, alogo a mɔn xa a raxɛtɛ a ma?”§

³⁶ Amasɔtɔ feen birin kelixi a tan yii a tan nan baraka yi a tan xa. Binyena a tan nan xa habadan. Amina!

12

Denkeleya muxun xa wali Ala xa

¹ Ngaxakedenne, Ala to kininkininxɛ ɛ ma, n na ɛ mafanma ɛ ɛ fati bɛndɛn fi Ala ma saraxan na ɛ dunuɲa yi gidini, a sariɲan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu faɲin na ɛ naxan ligama Ala xa.

² Ɛ nama ɛ yeɛ lu dunuɲa feene yi, koni ɛ xa ɛ keɲaan masara xaxilimaya nenɛn xɔn, alogo ɛ xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi.

---

‡ 11:34: Esayi 40.13 § 11:35: Yuba 41.3

³ N na a falama ε birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, ε nama a miri xaxilitareyani a ε dangu bonne ra, koni ε miri ε yetε ma xaxilimayaan nun yetε suxuni alo Ala denkeleyaan yaten naxan fixi ε ma.

⁴ En fatin yirene wuya, koni e birin nun e wali.

⁵ A na kii nin, hali en to wuya, en bata findi fati bendε kedenna ra Alaa Muxu Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin yirene.

⁶ Ala en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi nabiya falane yi, a falane xa lan denkeleyaan ma.

⁷ Xa wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla ke. Naxan nε xaranna tiye, na xa xaranna ti.

⁸ Xa naxan nε muxune ralimaniye, na xa e ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga fonisireyani. Xa yeeratiin na a ra, na xa a sɔbe so na ma. Xa naxan kininkininma muxune ma, a xa a liga sewani.

⁹ E xanuntanyaan nama findi nafiyaan na. E ε me fe jaxin na. Naxan fan, ε na suxu ken!

¹⁰ E ε bode rafan ngaxakedenyaan xanuntenyani, ε yi ε bode binya ki faji.

¹¹ E tunnafanna nama findi salayaan na. Koni ε wali Marigin xa wekileni.

¹² E sewa ε yigina fe ra, ε dija tɔrɔni, ε lu Ala maxandini tun.

¹³ E muxu sarijanxine goronna tongo e makone yi. E fatan muxune yisuxε.

¹⁴ E duba ε besenxɔnya muxune xa, ε duba, ε nama dangan ti.

¹⁵ Naxanye sewaxi, ε sewa ne xɔn ma. Naxanye wugama, ε wuga ne xɔn ma.

16 ϵ kui feene xa findi kedenna ra ϵ bode xa. ϵ nama ϵ waso, koni naxan yo magodoxi ϵ tin na ma. ϵ nama ϵ yete yate fekolonne ra.

17 ϵ nama fe η xin η xo fe η xin na. ϵ kata fe fajin liga feen na muxune birin ye ϵ ra yi.

18 Xa a lan η e, fanni na fate ϵ tan na, lanna xa lu ϵ nun muxune birin tagi.

19 N xanuntenne, ϵ nama ϵ gbeen η xo, koni ϵ a lu Alaa xolon ma, amasoto a sebexi Kitabuni, Marigin naxa, “N tan nan gbee η xo tiin na. N feene saranma nen e η xonne ra.”*

20 Koni ϵ tan xa a liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamena i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xonla a ma, igen so a yii, amasoto xa i na liga a xa, na luma a xa nen alo i tee wolonne nan malanma a xunna ma.”†

21 I nama tin fe η xin xa i no. Koni fo i xa fe η xin no fe fajin xon.

13

En xuru mangane ma

1 Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasoto mangaya yo mi na, naxan mi kelixi Ala ma. Mangangan naxanye doxi, a tan nan ne doxi.

2 Nanara, naxan na murute mangane ma, na murutexi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yete ma.

3 Fe fajin rabaan mi gaxuma mangane ye ϵ ra, koni fo fe η xin rabana. I waxi i nama gaxu mangangan ye ϵ ra ba? Nayi, fe fajin liga alogo a xa i matoxo.

* 12:19: Sariyane 32.35 † 12:20: Sandane 25.21-22

⁴ Amasɔtɔ a findixi Alaa walikεεn nan na alogo a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe ɲaxin liga, gaxu a yeε ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.* Alaa walikεεn nan a ra naxan a xɔlɔn nagodoma fe ɲaxi rabaan ma, a a fe ɲaxin saran a ra.

⁵ Nanara, fɔ ε xa xuru nεn mangane ma, fa fala e nama i tɔrɔ, na mi a ra, koni alogo i nama i yeε yalagi i xaxinli.

⁶ Nanara, ε mudun fima, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na.

⁷ Ε muxune donle fi. Ε lan ε xa mudun sifa yo fi, ε na fi. Xa ε yii seene mudun na a ra, ε na fi, xa binyen na a ra, ε na fi, xa xunnayerenna na a ra, ε na fi.

⁸ Muxu yo a doli nama lu ε ma, fɔ xanuntenyana ε lan ε xa naxan namara ε bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan defe.

⁹ Bayo yamarine naxa, “I nama yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama muɲan ti. I nama mila ayi.” E nun yamarin dɔnxεn bonne birin fala yisoxin ni i ra, “I adamadi boden xanu alo i yeεna.”†

¹⁰ Xanuntenyaan mi tinɲε fe ɲaxin ma i boden xa mumε! Xanuntenyaan nan sariyan nakamalima.

¹¹ Ε na suxu bayo ε waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa ε raxulundeni ε xixɔnli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma denkelεyaan fɔlɔ waxatin na.

¹² Kɔεεn bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xeε feene fɔxɔ ra naxanye ligama dimini, en yi kenεn ma yeεngε so seene tongo.

---

* **13:4: Silanfanna:** Sofane yeεngεso deεεmana. † **13:9:** Amato Xɔrɔyaan 20.13-17 nun Sariyane 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui.

¹³ En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kenenni kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dɔlɔn minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xɔxɔlɔnyana.

¹⁴ Koni ε xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo ε domana. Ε nama lu ε mirε ε fati benden nafa feene liga feen ma.

14

Inama i ngaxakedenna yalagi

¹ Muxun naxan ma denkeleya xurun ε ye, ε xa na yisuxu, ε nama a miriyane matandi.

² Muxuna ndee seen birin donma e denkeleyani, koni ndee tan bogi seene nan tun donma e denkeleyaan senbetareyani.

³ Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun naxaxu naxan bata a deen gele sa. Naxan a deen gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasɔɔ Ala bata a fan yisuxu.

⁴ Nde i tan na, i tan naxan muxu gbetena konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kanna nan ma. Koni a kelima nen, a ti amasɔɔ a rati senben Marigin yii.

⁵ Muxuna ndee mirixi nen, a lɔxɔna nde dangu nde ra. Gbeteye mirixi a ma, a lɔxɔn birin keden. Fɔ birin xa la a miriyaan na nen.

⁶ Naxan mirixi a ma, a lɔxɔna nde dangu nde ra, na a ligama Marigin binya feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama Marigin binya feen nan na, amasɔɔ a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne

na ligama Marigin binya fe nan na. Ne fan barikan birama Ala xa.

⁷ Amasotɔ en sese mi en nii ra en yete xa. En sese mi faxama en yete xa.

⁸ Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxesa, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxesa, Marigin nan gbee en na.

⁹ Amasotɔ Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nen, a keli sayani alogo a xa findi faxesa muxune nun niiramane Marigin na.

¹⁰ Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a rapaxuma? En birin tima nen kiti sadeni Ala yetagi.

¹¹ Amasotɔ a sebexi Kitabuni, a naxa,
 “Marigin naxa,
 ‘Habadan Ala nan n na,
 n bata n kolɔ n yete yi,
 xinbin birin sinma nen n bun ma,
 lenna birin yi Alaa binyena fe fala.’* ”

¹² En keden kedenna birin en yete dentegema nen Ala xa.

I nama muxune ti haken ma

¹³ Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni ε kata alogo ε nama fefe liga naxan ε ngaxakedenna ratantanɲε hanma a yi a bira yulubini.

¹⁴ Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yete ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa.

¹⁵ Xa i ngaxakedenna xoloxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xɔn. Alaa Muxu

---

* **14:11:** Esayi 45.23

Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin sɔtɔ i ya donseen xɔn.

¹⁶ Feen naxan fan ε tan xa, na nama findi ε mafala xunna ra.

¹⁷ Amasɔtɔ Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fɔ tinxinna nun bɔɲε xunbenla nun sɛwana, fata Alaa Nii Sariɲanxin na.

¹⁸ Amasɔtɔ muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala ma e nun muxune.

¹⁹ Nanara, feen naxanye findixi bɔɲε xunbenla nun en sɛnbε soon na fɔ en xa ne nan liga.

²⁰ I nama Ala kɛwanla kala donseen xɔn. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbɛtɛn birama yulubini, na donseen donna mi daxa.

²¹ A fisa, i nama suben don, i nama manpaan min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna birε hakɛni.

²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yetε xa Ala yetagi. Sɛwan na kannna xa naxan mi a yetε yalagima a fe raba kiini.

²³ Koni xa naxan sike donsena nde dondeni, na kannna yalagixin na ra Ala xɔn, amasɔtɔ a mi feen ligama dɛnkɛleyani. Anu, feen naxan mi ligama dɛnkɛleyani, yulubin nan na ra.

15

En misaala tongo Yesu ma

¹ En tan naxanye sɛnbε gbo dɛnkɛleyani, a lan en xa diɲa sɛnbɛtare kanne bun e dɛnkɛleya xuriyani. En nama en yetε rafan feen liga,

² fə en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabate denkeleyani.

³ Amasotə Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.”*

⁴ Amasotə naxan birin sebexi waxati danguxine yi, ne sebexi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin xa tunnafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin sotə.

⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa ε mali, ε miriyane yi findi kedenna ra ε bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu keɲaan ma,

⁶ alogo ε xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Faɲin Siyane birin xa

⁷ E bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixina ε yisuxi kii naxan yi.

⁸ N xa a fala ε xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikεen na Alaa ɲəndina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali,

⁹ siya gbεtene fan yi Ala binya a kininkininna fe ra, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya bεtini.”†

¹⁰ A mən yi a fala, a naxa, “Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sɛwa ε bode xən.”‡

---

* **15:3:** Yaburin 69.10 † **15:9:** Samuyeli 22.50 nun Yaburin 18.50 ‡ **15:10:** Sariyane 32.43

11 A mən yi a fala, a naxa, “Siyane birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a batu!”§

12 Awa, Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese bənsənna mən kelima nən alo wudi salenna naxan a maɲingima, a nəən sətə siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.”*

13 Nba, Ala naxan yigin kanna ra, na xa ε ralugo sɛwan nun bəɲε xunbenla birin na ε dənkelɛyani alogo ε yigin xa lu fari sɛ Alaa Nii Sariɲanxin barakani.

Pɔli a wanla

14 Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ε lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. E nɔε ε bode xaranɲε nən.

15 Koni n bata susu, n yi fena ndee sɛbɛ ε ma, alogo n mən xa a rabira ε ma bayo Ala bata a ragidi n ma,

16 n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikɛn na siya gbɛtɛne xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Faɲin nalima alogo siya gbɛtɛne xa findi saraxa se faɲin na Ala xa, e rasariɲan Alaa Nii Sariɲanxin xən.

17 Nayi, n nɔε n kanbɛ nən Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa.

18 N mi susɛ falan tiyɛ sese ma fɔ Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xən, a yi siya gbɛtɛne findi Alaa fala suxune ra n kɛwanle nun n ma falane xən,

19 e nun sɛnbɛn taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sariɲanxin sɛnbɛn barakani. Nana, fɔlɔ Yerusalɛn taan ma han sa dɔxɔ Iliri

---

§ 15:11: Yaburin 117.1 * 15:12: Esayi 11.10

yamanan na,† n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nali na yiren birin yi han a kamali.

20 Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon denaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbetε a banxin beten saxin fari.

21 A σεβexi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nen. Naxanye munma a fe με singen, ne a famuma nen.”‡

Siga xɔnla yi Pɔli suxu Romi yi

22 Na nan n yikalaxi sigadeni ε konni.

23 Koni iki, n ma wanla bata jan yamanani itoe yi. Nanara, xabu jεε wuyaxi n to waxi siga feni ε xɔntɔndeni,

24 n yi a miri n xa na liga n nεma sigε Sapeɲ yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ε to feni n nεma dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti ε fema, n siga na yamanani.

25 Koni iki, n sigama Yerusalɛn taani, n sa yama sarijanxin mali na.

26 Amasɔtɔ a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kenɛn, e xa e yii malan yiigelitɔne fe ra yama sarijanxin ye Yerusalɛn taani.

27 A e kenɛn nen e xa na liga, koni a donla mɔn yi e ma. Bayo xa siya gbetene bata Yahudiyane dinan tɔnɔne sɔtɔ, siya gbetene fan lan nen e yi Yahudiyane mali e yii seene ra.

---

† 15:19: Iliri yamanan sa Gireki yamanan sogeteden kɔmenna ma. ‡ 15:21: Esayi 52.15

28 N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tənən so e yii, n danguma nən ε konni n nεma sigε Sapen yamanani.

29 N na a kolon yati, fa fala n nεma sigε ε konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixina duba kamalixin nin.

30 Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sarijanxina xanuntenyani, ε xa ε yixɔdɔxɔ, ε yi Ala maxandi n xa.

31 ε Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yudaya denkeleyatarene yii, e nun n wanla naxan kema Yerusalen taani, na xa rafan yama sarijanxin ma na yi.

32 Nayi, xa Ala tin, n fama sεwani nən ε fεma, en birin yi matabun sɔtɔ en bode xən ma.

33 Bɔɓe xunbenla Ala xa lu ε birin xən. Amina.

16

Pɔli a xəntənna

1 ε en ngaxakeden ɲaxalanmaan Foyibe yatε muxu faɲin na, naxan walima Sankire denkeleya yamaan xa.

2 ε a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sarijanxin tagi kii naxan yi, ε a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma denaxan yi. A tan yetεen bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan.

3 ε Pirisila nun Akila xəntən, n walikε bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa.

4 E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbεte denkeleya yamane birin barikan birama e xa.

5 Denkeleya muxun naxanye e malanma e banxini, ε ne fan xəntən. Ε n xanuntenna Epayinete xəntən, naxan singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani.

6 Ε Mariyama xəntən naxan walixi ε xa kati!

7 Ε Andironiki nun Yuniyasi xəntən n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatexi xerane ye. E singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yεε ra.

8 Ε Anpiliyati xəntən n xa, n xanuntenna Mariginini.

9 Ε Yurubani xəntən n xa, en walikε bodena Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi.

10 Ε Apelesi xəntən naxan a yetε yita Alaa Muxu Sugandixin gbeen na matoon xən. Ε Arisitobulaa denbayaan xəntən.

11 Ε Herodiyon xəntən, n kon kaana. Ε Narisisaa denbayaan muxune xəntən naxanye laxi Marigin na.

12 Ε Tirifina nun Tirifosa xəntən, naxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Perasi naxalan gbətən naxan walixi Marigin xa han!

13 Ε Rufu xəntən, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga.

14 Ε Asinkirite nun Filegon nun Hεrεmε nun Patirobasi nun Herimasi xəntən e nun en ngaxakedenna naxanye e fεma.

15 Ε Filologe nun Yuliye xəntən e nun Nere nun a magilena, e nun Olinpasi nun yama sarihanxin naxanye birin e fεma.

16 Ε bode xəntən ngaxakedenya xəntən sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin ε

xəntənma.

Marakolon dənxe

¹⁷ Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε a liga ε yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. E xaranna naxan sətəxi, e na matandima. E masiga ne ra.

¹⁸ Amasətə na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mumε, koni e yetε rafan feene! E səntarene mayendenma e fala fajine nun e wule matəxə falane ra.

¹⁹ Muxun birin bata a mε a ε Alaa falan suxuma. Nayi, n səwaxi ε fe ra han, koni n wama nən ε xa findi xaxilimane ra ε fe fajin kolon, ε yi fe jaxin matanga səntareyani.

²⁰ Bəje xunbenla Ala Setana halagima nən ε sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan ε ra.

²¹ N walike boden Timəte ε xəntən e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

²² N tan, Teritiyusi nan kədini ito sərbəxi Pəli xa, n fan bata ε xəntən Marigin xinli.*

²³ Gayi ε xəntən, nxu nun denkələya yamaan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun en ngaxakedenna Kuwaratusi ε xəntən.

²⁴ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinan ε ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁵ Ala naxan nəε ε sənbe soε n ma Xibaru Fajiri raliin xəntən, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi baan xəntən, fata na wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi to mi na ra,

---

* **16:22:** Teritiyusi nan Pəli xuiin sərbə a xa. Yanyina nde a wanla nan yi sərbəli tiin na.

²⁶ naxan bata mini kenenni iki nabine kitabune xon, fata habadan Ala yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma e yi denkeleya a ma, e yi a xuiin suxu,

²⁷ Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani habadan! Amina.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78